

OB 50. OBLETNICI KNJIŽNIH ZBIRK SINJI GALEB IN ČEBELICA

Likovno razmišljanje

Obletnice rade spodbujajo primerjanje trenutnega stanja s pogledi nazaj in se poigravajo z načrti za naprej, ne glede na to, s kakšno snovjo se spoprijemajo in ne glede na dolžino let, ki jih jemljejo v zakup. Če gre za obdobje 50 let in znotraj teh za življenje knjižnih zbirk, kot sta Sinji galeb in Čebelica Mladinske knjige, je vzrokov za analize in primerjave več.

Kaj nam za področje ilustracije pripovedujejo knjige obeh knjižnih zbirk, ki so izšle v omenjenem obdobju? Najprej preseneča veliko število pomembnih avtorjev, ki so se od njunih začetkov ukvarjali z ilustracijo kot dodatno likovno dejavnostjo. Vanjo so vnašali svoj likovni rokopis, še posebej v črno-belih risbah za Sinjega galeba. Kaže, da sta se ustvarjalna volja in odprtost umetnikov za ilustratorske novosti pokrivali s širino urednikov knjižnih zbirk, kar je spodbujalo inovativnost na področju celotnega oblikovanja knjig, naj bo s poudarjeno moderno figuralno ilustracijo ali z abstraktnim oblikovanjem na platnicah Sinjega galeba. Ugodna klima za ilustrirano knjigo, namenjeno otrokom in mladini, je, kot se zdi, podpirala tudi eksperimentiranje z likovnimi izrazi, ki se danes nekaterim morda ne zdijo več sprejemljivi za otroško oziroma mladinsko ilustracijo. Je res tako? Ali otroci in mladostniki v resnici ne sprejemajo prevelikih odstopanj od realizma, kar pogosto slišimo od današnjih urednikov mladinskih knjižnih izdaj, knjižničarjev, pedagogov, psihologov in staršev? Ali imajo današnji založniki tovrstne literature preverjene povratne informacije o sprejemanju oziroma zavračanju zahtevnejših likovnih izrazov pri mladini? In še eno vprašanje: Ali se lahko že takoj zadovoljimo s sprejetjem in priljubljenostjo neke likovne govorice pri mladih bralcih kakor tudi pri posredovalcih knjig, ali pa bi jim morali vendarle ponuditi pestrejšje likovne rešitve, da so le dovolj kvalitetne? Ob tem trčimo na kompleksni značaj ilustracije, ki zahteva od avtorjev veliko fleksibilnosti in občutljivosti za besedilo, za bralca, za tiskarske zakonitosti itd. in hkrati kvaliteten osebni likovni izraz, če naj ima ilustracija globlje umetniško sporočilo. Tu se pokaže odgovorna in zahtevna vloga likovnega urednika, da zmore za vsako besedilo poiskati primerne oblikovalca, zadeva pa tudi ilustratorja samega, da ovrednoti ustreznost svojega izraza za izbrano temo, čeprav so pri tem možna tudi vsakršna presenečenja. Danes ima likovnega urednika samo založba Mladinska knjiga, nekdaj ga tudi ta ni imela. Zdi se, da je bilo tedaj za pestrost izrazov in njihovo kvaliteto poskrbljeno kar s sodelovanjem številnih najboljših slikarjev, ko je na projektu ene knjige Sinjega galeba sodelovalo več likovnih umetnikov, od avtorja ilustracije v knjigi, drugega avtorja, ki je prispeval ilustracijo za naslovnico knjige in se neredko lotil tudi njenega oblikovanja, in še tretjega, bodisi slikarja ali arhitekta, ki je oblikoval knjigo v celoti. Pomembno vlogo je zagotovo imelo tudi razpolaganje z več finančnimi sredstvi, kot jih premorejo v ta namen založbe danes. Spremenjeni družbeni sistem tudi mladinskemu tisku namenja manj sredstev in sili založnike v iskanje

različnih kompromisov in v siromašenje likovne opreme knjig. Po drugi strani pa danes vemo o različnih vrstah ilustracij in oblikovalskem značaju ilustracije več in likovni uredniki se bolj poglobljeno ukvarjajo tudi s pedagoškimi in psihološkimi izsledki razvojnih posebnosti otrok različnih starosti, ki naj bi jih, razumljivo, pri svojem delu upoštevali tudi ilustratorji. Tu pa se poleg dobrih strani tovrstnih nelikovnih znanj pojavi nevarnost, da bi ilustratorji zaradi prevelike podrejenosti željam naročnikov izgubili ustvarjalno sproščenost, kar bi lahko privedlo do izpraznjenosti ilustracije. Prav o tem je v katalogu razstave ilustracij v Bologni 2002 pisal profesor Rudiger Stoye, ilustrator in profesor za ilustracijo na Visoki šoli za oblikovanje v Hamburgu.

Za razvoj slovenske ilustracije danes med drugim skrbi Oddelek za oblikovanje na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani in za preverjanje ilustratorske kvalitete slovenski bienali ilustracij (doslej jih je bilo pet) poleg sodelovanja slovenskih ilustratorjev na bienalnih razstavah ilustracij v Bratislavi (BIB). Upamo, da se bo Slovenija prej ali slej s samostojno razstavo del najboljših ilustratorjev predstavila tudi v Bologni na Sejmu knjig za otroke, na katerem sta doslej sodelovali Lila Prap in Anka Luger Peroci. Preko udeležbe na BIB-ovih razstavah je več naših avtorjev sodelovalo tudi na Japonskem. Alenka Sottler je bila v Bratislavi in na Japonskem nagrajena za svoje otroško občutene, prefinjene, drobne, v osnovi realistične barvite ilustracije, Lila Prap pa je z avtorskimi slikanicami za predšolske otroke tako rekoč na mah osvojila svetovno javnost s povsem drugačno, moderno, enostavno, ploskovito, kdaj skoraj v znak spremenjeno ilustracijo močnih obrisov in čistih barv. To je le dvoje dokazov, kako najboljši slovenski ilustratorji ob upoštevanju populacije, ki jim je ilustracija namenjena, ohranjajo svojo avtorsko prepoznavnost. Kljub temu da bi si verjetno marsikateri današnji ilustrator otroških knjig želel ilustrirati tudi literaturo za odrasle, je ilustracija vse bolj omejena na otroške knjige. V našem primeru to dokazuje knjižna zbirka Sinji galeb, namenjena najstnikom, kjer se zadnjih nekaj let skoraj v celoti opušča ilustriranje besedil in ohranja le oblikovanje naslovnice, medtem ko so Čebelice vse bolj bogato barvno ilustrirane in se približujejo klasični slikanici.

Likovna podoba obeh knjižnih zbirk se je spreminjala, vendar je neprekinjeno izhajanje ilustriranih knjig, ki šteje preko 300 Sinjih galebov in več kot 400 Čebelic, nesporen dokaz vitalnosti Založbe Mladinska knjiga, pisateljev knjig in ustvarjalnega potenciala in ljubezni likovnikov do ponazarjana, komentiranja in nadgrajevanja mladini in otrokom namenjenega branja. Več pionirjev ilustriranja Sinjih galebov in Čebelic ni več med živimi, nekateri so se od ilustracije oddaljili. Redki ilustrirajo še danes in med njimi nekateri še vedno presenečajo s svojo umetniško svežino in poglobljenostjo ilustratorskega izraza. Vmes je rasla in raste vrsta novih ilustratorjev z novimi likovnimi izrazi.

Zbirka Sinji galeb in deloma tudi Čebelica sta še v 80. letih nadaljevali z ilustracijo, ki je ohranjala slikarske značilnosti avtorjev, čeprav je od 60. let naprej vedno bolj naraščalo število ilustratoric za manjše otroke, ki so že tedaj v svetu najbolj zaslovene kot t. i. pravljíčarke. Te so doma pobudile močno nasledstvo, ki ga označuje omiljen realizem z rahlo idealizacijo in stilizacijo ilustracije, ki se je uveljavil predvsem v slikanicah. Zgoraj omenjene slikarske težnje so pri nekaterih ilustratorjih Sinjega galeba opazne tudi danes.

Naše nadaljnje razmišljanje se nanaša na zbirki Sinji galeb in Čebelica in obravnava le slovenske ilustratorje (z izjemo Svjetlana Junakovića, stalnega

sodelavca Založbe Mladinska knjiga). Izbor avtorjev, združenih v neobvezne, ohlapne skupine, delimo:

1. v skupino z najbolj izrazitimi modernimi likovnimi izrazi;
2. v najštevilčnejšo skupino avtorjev, ki so vztrajali in vztrajajo v bolj ali manj realističnem ponazarjanju literarnih vsebin;
3. v skupino zelo fleksibilnih avtorjev različnih ilustratorskih izrazov, ki se bolj ali manj enakovredno prilagajajo otrokom in mladini in zelo različnim vsebinam;
4. v skupino pretežno stripovsko usmerjenih ilustratorjev;
5. mlade in najmlajše avtorje je težko uvrstiti v zgoraj omenjene skupine, ker mnoge poleg klasičnih elementov ilustracije zaznamujejo strip, elektronski mediji, film in vizualne komunikacije nasploh.

Kljub razporeditvi ilustratorjev v pet različnih skupin, bi mnoge med njimi lahko uvrstili v več skupin, kar je med drugim pogojeno z naravo ilustracije, ki zahteva prilagajanje besedilu.

V prvo skupino uvrščamo Miho Maleša (1903–1987), Marija Preglja (1913–1967), Jožeta Ciuho (r. 1924), Iveta Seljaka Čopiča (1927–1990), Milana Bizovičarja (r. 1927), Lidijo Osterc (r. 1929), Tomaža Kržišnika (r. 1943) in Andreja Trobentarja (r. 1951).

V drugo skupino, ki obsega bogato paleto realistično obarvanih izrazov s številnimi odstopanji v različne smeri, prištevamo Nikolaja Pirnata (1903–1948), Franceta Miheliča (1907–1998), Maksima Sedeja st. (1909–1974), Nikolaja Omerzo (1911–1981), Marijo Vogeltnik (r. 1914), Vladimirja Lakoviča (1921–1997), Janeza Vidica (1923–1996), Iveta Šubica (1922–1989), Karla Zelenka (r. 1925), Marjana Amaličtija (1923–1988), Rožo Piščanec (r. 1923), Štefana Planinca (r. 1926), Franceta Slano (r. 1926), Marlenko Stupica (r. 1927), Ančko Gošnik Godec (r. 1927), Melito Vovk (r. 1928), Maričko Koren (r. 1928), Marjanca Jemec Božič (r. 1928), Jelko Reichman (r. 1939), Božidarja Grabnarja (r. 1946), Ireno Majcen (r. 1948), Marijo Lucijo Stupica (1950–2002), Rudija Skočirja (r. 1951), Srečka Papiča (r. 1953), Mojco Cerjak (r. 1959) in Gorazda Vahna (r. 1969).

V tretjo skupino uvrščamo Kostjo Gatnika (r. 1945), Eko Vogeltnik (r. 1946), Matjaža Schmidta (r. 1948), Kamilo Volčanšek, Daniela Demšarja (r. 1954) in Alenko Sottler (r. 1958).

Med prevladujoče stripovsko usmerjenimi avtorji četrte skupine navajamo Boža Kosa (r. 1931) in Marjana Mančka (r. 1948). Zanimiv je primer Aca Mavca (1929–1982), ki je že proti koncu 60. let zamenjal svojo izrazno oziroma razpoložensko obarvano črnobelo realistično ilustracijo in bogate opise oseb in ambientov v njih za bolj stripovsko obravnavan način podajanja literarne snovi.

V peti skupini obravnavamo Silvana Omerzuja (r. 1955), Lilo Prap (r. 1955), Zvonka Čoha (r. 1956), Damijana Stepančiča (r. 1969), Mojco Osojnik (r. 1970), Ano Košir (r. 1970), Mašo Kozjek (r. 1974) in Svjetlana Junakovića (r. 1961).

Avtorji in njihova dela po posameznih skupinah

Za večino ilustratorjev stare in srednje generacije, ki jih naš članek zaradi večje preglednosti ilustratorskih pristopov obravnava po skupinah, najdemo

likovne oznake v knjigi *Slovenska slikanica in knjižna ilustracija za otroke in mladino 1945–1975*, izpod peresa Marjana Tršarja in Špelce Čopič (Ljubljana, Mladinska knjiga, 1976). Zato tukaj zgoščeno obravnavamo le ključne ustvarjalce med njimi, skupaj z nekaterimi mlajšimi avtorji ter zraven navajamo po nekaj knjig, ki so jih ilustrirali za knjižnico Sinji galeb in/ali Čebelica. Hkrati ugotavljamo pri nekaterih različno naklonjenost ilustriranju literarnih snovi za otroke in mladino.

Avtorji prve skupine

Marija Preglja spoznavamo v zanj značilnih silovitih črnobelih risbah z močno poenostavljenimi monumentalnimi figurami, stisnjenimi na skopo označenem prostoru (npr. v Finžgarjevem romanu *Pod svobodnim soncem*, Sinji galeb, 1958 in v stari tolminski pravljici *Trije velikani*, Čebelica, 1960).

Miha Maleš je zgodbo Vuka S. Karadžića *Laž ima kratke noge* (Čebelica, 1956) opremil z originalnimi jedkancami v izrazito osebni, elegantno stilizirani risbi temnih obrisov in živih barv.

Jožeta Ciuho odkrivamo s stilizirano ali karikirano, avtorsko prepoznavno risbo, znano iz njegovega slikarstva. Izvirne ročne litografije za Andersenovega Slavca (Čebelica, 1954) v črnobelih ploskvah in v igri črt moderno in poetično komentirajo zgodbo, v *Razbojniku Cefizlju in občinski blagajni* Frana Milčinskega (Sinji galeb, 1974) pa si je avtor omislil preveč direkten prenos svojega sočasnega slikarstva na steklo v ilustracijo.

Prezgodaj umrli **Ive Seljak Čopič** je v ilustraciji tako kot v slikarstvu izhajal iz pobud kubizma in ekspresionizma. Zahteven likovni izraz v črnobelih risbah ali v barvnih ilustracijah z različnimi perspektivnimi pogledi in oglatimi figurami je avtor uporabljal tako za manjše otroke (npr. *Tri hčere*, *Mongolska narodna pripovedka*, Čebelica, 1961; Gregec Kobilica, Branka Jurca, Čebelica, 1965) kot za mladostnike (npr. *Sanje o Eldoradu*, Heinrich Geitzhaus, Sinji galeb, 1971). Posebej velja omeniti Seljakovo moderno figuralno oblikovanje naslovnice Sinjega galeba konec 60. in v začetku 70. let v sijočih kontrastnih barvah, ki poglobljeno odražajo literarne vsebine tudi v besedilih neevropskih kultur (npr. *Mala Sampan*, Ču Čung Čeng, 1969).

Milan Bizovičar je do začetka 80. let, ko je opustil ilustriranje in se posvetil slikarstvu, ustvaril inovativen ilustratorski izraz, ki mu sledimo tudi v Čebelicah in Sinjem galebu. V avtorjevem obsežnem ilustratorskem opusu je v Čebelicah opaziti več oblikovalske spretnosti in duhovitih domislic, v ilustracijah za Sinjega galeba pa je čutiti tudi umetniško izraznost v dinamičnih kompozicijah figuralnih upodobitev. V krajinskih opisih doseže avtor pogosto prepričljiv lirični izraz. Prvinskost in moč Bizovičarjeve likovne interpretacije je izjemna npr. v *Bobrih* Janeza Jalna (Sinji galeb, 1956) ali v *Salomonovih rudnikih* H. Rider Haggarda (Sinji galeb, 1956).

Lidija Osterc je med vsemi slovenskimi ilustratorkami vnesla v ilustracijo največ modernega likovnega izraza predvsem v obravnavanju prostora z razporejanjem figur, predmetov in tudi besedila po slikarski površini. Ploske scene, geometrične oblike, stilizirane rastline in dekorativne shematične figurice so novosti v slikarkinih ilustracijah, ki so jih v črnobeli risbi ali živahnem koloritu dobro sprejemali tudi mlajši otroci. Slikarka je dosti ilustrirala prav v zbirki Čebelica. (npr. *Lonček, kuhaj*, J. K. Erben, 1967; *Naša bela mačica*, Srečko Kosovel,

1969; *Polžja hišica*, Karl Širok, 1976). Potem, ko je ustvarila obsežen, izviren in kvaliteten ilustratorski opus, je Lidija Osterc okoli srede 80. let prenehala z ilustriranjem.

Tomaž Kržišnik, sedaj profesor na Oddelku za oblikovanje Akademije za likovno umetnost v Ljubljani, z revolucionarnim preoblikovanjem knjig ni uspel. Tudi njegov popartovski fantazijski svet v ilustraciji se ni »prijel«. V Sinjem galebu ga sledimo predvsem kot originalnega oblikovalca živobarvitih platnic v letu 1972 in 1973, v katerih pa včasih ob nesporni likovni atraktivnosti ni čutiti organske povezanosti z besedilom.

Andrej Trobentar raziskuje predvsem v mladinski ilustraciji poleg likovne pripovedi svetlobo, barve in prostor in vnaša vanjo svojo prano tempero. Je dober portretist in zanimivo kombinira pripovedne vsebine s figuralnimi upodobitvami v črtah z abstraktnimi barvnimi površinami. Podobno kot Miroslav Šuput, subtilen ilustrator v barvah in črtah, ki ga žal ne srečujemo več na ilustratorski sceni, je tudi Trobentar za dalj časa opustil ilustriranje, vendar se je kot kaže, po letu 2000 vrnil nazaj. Knjigi *Odarpi*, *Egigvov sin*, avtorjev Alice in Czeslawa Centkiewicza (Sinji galeb, 1985) in *Waitapu* Jože Horvata (Sinji galeb, 1986) lepo predstavljata Trobentarjevo slikarsko ilustracijo.

Avtorji druge skupine

Iz skupine realističnih ilustratorjev omenjamo naprej **Vladimirja Lakoviča** z ilustracijami prve knjige Sinjega galeba iz leta 1952 – *Mladost v džungli* Dhana Gopala Mukerdžija. Lakovičeva elegantna, prečiščena črnobela risba, ki jo je nasledil od Nikolaja Pirnata in jo sam še požlahtnil, je enako prepričljiva, ko ilustrira za mladino ali za otroke (*Košček koruznega kruha*, Franc Novšak, Čebelica, 1964). Nič samo oblikovalskega ne sili iz nje. Talent, znanje in pristen odnos do literarne snovi so mu omogočili, da je s črtami ustvaril glasbi sorodno zvočnost. Če bi tako ilustracijo imenovali zastarelo, bi s tem nehote priznali svojo duhovno izpraznjenost. Žal so razmeroma majhne ilustracije na slabem papirju že dokaj obledele.

V *Črnem tulipanu* Aleksandra Dumasa (Sinji galeb, 1957) se je Vladimirju Lakoviču približal **Karel Zelenko** s svojo značilno drobno črnobelo risbo in mehкими sivinami, z izrazom, kakršnega poznamo zlasti iz njegovih grafik cirkuškega življenja.

France Mihelič je s črnobelimi tankimi risbami za *Solzice* Prežihovega Voranca (Sinji galeb, 1960) z izjemno občutljivostjo in umetniško poštenostjo sledil pisateljevemu socialnemu čutu in njegovim opisom lepote koroške krajine. Ob tem se je znal slikar povsem izogniti Vorančevim *Solzicam* tujim, surrealistično obarvanim ptujskim kurentom, ki smo jim priča v njegovi sočasni grafiki.

Ive Šubic nas tudi kot ilustrator poveže s kmečkim življenjem, ki ga sugestivno podaja z monumentalno stilizirano govorico v črnobelih risbah in grafikah s kubistično oglatostjo form. Od barvne skale je zanj značilna težka zemeljska barvitost in modrikasta belina, s katero upodablja sneg. Ive Šubic je enako prepričljiv v ilustracijah za otroke (*Topli potok*, Erna Starovasnik, Čebelica, 1960) kot za mladino (*Kekec na hudi poti*, Josip Vandot, Sinji galeb, 1965).

Izmed starejše generacije ilustratorjev z obsežnimi opusi skoraj po pravilu tudi uglednih slikarjev in grafikov, ki so v 50., 60. in 70. letih veliko ilustrirali predvsem za knjižnico Sinji galeb, moramo omeniti še **Franceta Slano** in **Štefa-**

na Planinca. Za Slano smo se odločili zato, da bi opozorili na njegove črno bele ilustracije za *Kočo strica Toma* avtorice Becher Stowe (Sinji galeb, 1954), ki s profesionalno in izrazno močno risbo z igro črt in ploskev v močnem kontrastu pričajo o resničnem podoživetju literarne predloge. Pri Štefanu Planincu bi želeli poudariti njegovo izbiranje med realističnim in dokaj surrealističnim izrazom črno belih ilustracij, kakršne naj bi pogojevala ilustrirana snov. Za prvo varianto navajamo knjigi *Karkazu* Rutherfelda Montgomeryja (Sinji galeb, 1959) in *Druga enajstmetrovka* Braneta Dolinarja (Sinji galeb, 1962), za drugo pa npr. *Hajduški studenec* avtorja Vidoa Podgorca (Sinji galeb, 1967) ali *Ko se prikaže rdeči konj* pisatelja Dragana Božiča (Sinji galeb, 1967). Ilustracije druge zgodbe delujejo že kar bizarno.

Med moškimi ilustratorji srednje generacije iz druge skupine danes pogrešamo v 70. in 80. letih v Čebelici in v Sinjem galebu prisotna **Božidarja Grabnarja** z vsebinsko poglobljenimi realističnimi črno belimi ilustracijami, ki so kdaj tudi slikarsko občutene (*Lisica, volk in medved* Janeza Trdine, Čebelica, 1977; *Sanje o zlatih gumbih* Karoline Kolmanič, Sinji galeb, 1983) in prav tako **Srečka Papiča** z modernejšim ilustratorskim pristopom, včasih blizu stripu, ki se lahko kosa z ilustratorskim delom **Kostje Gatnika** (*Mlin na veter*, Stevan Raičković, Čebelica, 1978; *Deklica z vžigalicami*, H. Ch. Andersen, Čebelica, 1979; *Labod s trobento*, E. B. White, Sinji galeb, 1979).

Rudi Skočir svoj na risbi temelječ slikarski in grafični izraz prenaša v ilustracijo za mladino in odrasle. Slikarjevemu obsežnemu ilustratorskemu opusu v barvah lahko sledimo v različnih založbah. V črno beli risbi v ilustracijah za Sinjega galeba avtor s prepletanjem črt in ploskev poleg bogate pripovednosti s številnimi figuralnimi upodobitvami posreduje prepričljivo dramatično razpoloženje. (*Glavne osebe na potepu*, Pavle Zidar, Sinji Galeb, 1975; *Bela past*, Bogdan Novak, Sinji galeb, 1990).

V drugi skupini ilustratorok starejše in srednje generacije, ki so ali še ilustrirajo za Čebelice in večinoma tudi za Sinjega galeba, imenujemo najprej **Marlenko Stupica**, ki je leta 1953 ilustrirala *Rdečo Kapico* bratov Grimm, prvo knjigo knjižne zbirke Čebelica. S tanko črtno risbo je slikarka oblikovala pravljico kot slikanico. Otroško občuteno podajanje z majhnim dekletcem in gizdalinskim volkom na dveh nogah, je ilustratorka združila s popisi dreves v gozdu in z rabo elementov ljudske umetnosti v opisih interierjev. Vpliv slovenske ljudske umetnosti kažejo tudi nekatere njene ilustracije ljudskih pesmic (npr. *Črep na tleh je lonček*, Oton Župančič, Čebelica, 1966), na srednjeveško knjižno slikarstvo pa nas spomnita slikanici *Trnuljčica* (Čebelica, 1954) in *Sneguljčica* (Čebelica, 1956). Danes poznamo Marlenko Stupica kot nedoseženo oblikovalko zanjo značilnega skrivnostnega pravljичnega občutja v prefinjenem koloritu, povezanega z ljubeznijo do narave in drobnih bitij v njej, kar velja še posebej za njene velike slikanice. Slovenska sekcija IBBY je Marlenko Stupica letos predlagala kot nesporno umetnico v upodabljanju pravljичnega sveta za nagrado Astrid Lindgren za življenjsko delo. Nagrado so Švedi 2002 ustanovili v spomin na svojo veliko mladinsko pisateljico in borko za pravice otrok.

Ob Marlenko Stupica postavljamo leta 2002 umrlo **Marijo Lucijo Stupica**, ki je tako kot njena mati vse svoje umetniške moči namenila ilustraciji. Slikarka je zapustila izjemen opus, ki jo poleg Marlenke Stupica postavlja v vrh slovenske ilustracije, ki jo pri njej pogosto obvladuje temna stran življenja. Pesnik Niko

Grafenauer ju je ob neki priliki imenoval za Sonce in Luno. Za zbirko Čebelica je Marija Lucija Stupica leta 1974 ilustrirala *Plašček za Barbaro* Vitomila Zupana v karikiranih figurah in opaznih popartovskih likovnih prijemih, ki se jim je pozneje povsem odrekla. 1991 je z ilustracijami opremila *Sodobno pravljico* pisatelja Ödöna von Horvatha in jim nadela izrazito osebno obarvan tragičen izraz, poudarjen z mrzlim zelenobelim koloritom, ki sugestivno izžareva človeško stisko in brezizhodnost. Slikanica kliče po monumentalni izvedbi za odrasle. Z manj tragike je v rjavi barvitosti naslikala *Neznosnega Freda* Paula E. Stawskega (Čebelica, 1994).

Marija Vogelnik je že v 50. letih prejšnjega stoletja vnašala v ilustracije, med katerimi so bile tudi originalne litografije in lesorezi, sodobne slikarske elemente in zavračala idealizacijo otroških likov, kljub temu pa ostala otrokom blizu in optimistično usmerjena. Največ je ilustrirala za majhne otroke (*Šivilja in škarjice*, Dragotin Kette, izvirna litografija, Čebelica, 1954; *Pika-poka*, Lili Novy, Čebelica, 1968; *Kanglica*, Oton Župančič, izvirni lesorez, Čebelica, 1972).

Ančka Gošnik Godec je izrazito slikarska ilustratorica, zvesta opisovalka številnih nadorbnosti, neprekosljiva v upodabljanju rastlinskega sveta in duhovita oblikovalka pravljичnega dogajanja, še posebej prizorov, v katerih nastopajo živali. Slikarka ilustrira že preko 50 let in ostaja enako ali celo vedno bolj prepričljiva in prisrčna v svoji pogosto poetično obarvani realistični govorici ob številnih duhovitih domislicah. Tudi v črnobeli ali kolorirani risbi je Ančka Gošnik Godec mojstrica v likovnem pripovedovanju zgodb in opisovanju razpoloženj. (*Zlata ptica*, slovenske narodne, Čebelica, 1968; *Babica*, Voja Carič, Čebelica, 1968; *Muca Copatarica*, Ela Peroci, Čebelica, 1970; *Skrinja pisana*, slovenske pesmice za otroke, Čebelica, 1998).

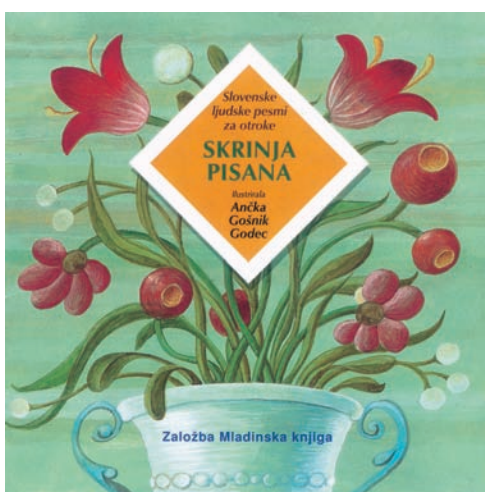
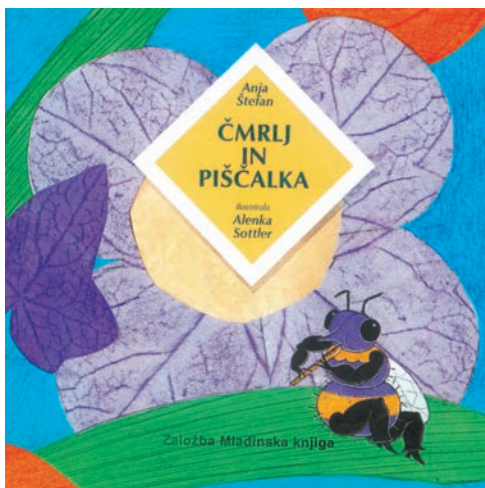
Melita Vovk je veliko ilustrirala za otroke in mladino tako v črnobelih kot barvnih ilustracijah. Odlikuje jo dobra, svobodno pojmovana realistična risba, s katero lahko pripoveduje najrazličnejše vsebine, najraje živalske zgodbe in humoristične pripovedi za mladino. (*Ptice in grm*, Vida Brest, Čebelica, 1955; *Uganke*, Oton Župančič, Čebelica, 1975; *Čipo*, Franz Höhler, Sinji galeb, 1981).

Jelka Reichman se je priljubila predvsem majhnim otrokom in mnogim odraslim s svojo nekoliko idealizirano realistično barvno ilustracijo otrok. Zadnji dve desetletji vnaša vanjo vse več barvno občutljivih upodobitev krajin. V njenem obsežnem opusu je posebej na začetku najti številne črno bele risbe (*Šivilja in škarjice*, Dragotin Kette, Čebelica, 1968; *Šestdeset ugank*, Oton Župančič, Čebelica, 1969; *Moj prijatelj Piki Jakob*, Kajetan Kovič, Čebelica, 1974; *Uganke o živalih*, zbrala in uredila Slavica Remškar, Čebelica, 1999).

Tretja skupina

V tretjo skupino najbolj fleksibilnih ilustratorjev sodi **Kamila Volčanšek** s svojo dekorativno, pogosto humoristično črnobelo ali barvno risbo oziroma z barvitimi ilustracijami za otroke. (*Mojškra Mara*, Alojz Gradnik, Čebelica, 1978; *Pes, volk in mačka*, Slovenska ljudska, Čebelica, 1981; *Sebični velikan*, Oscar Wilde, Čebelica, 1985; *Tri peresa*, brata Grimm, Čebelica, 1991). Slikarka se le še redko pojavlja kot ilustratorica in se bolj posveča slikarstvu.

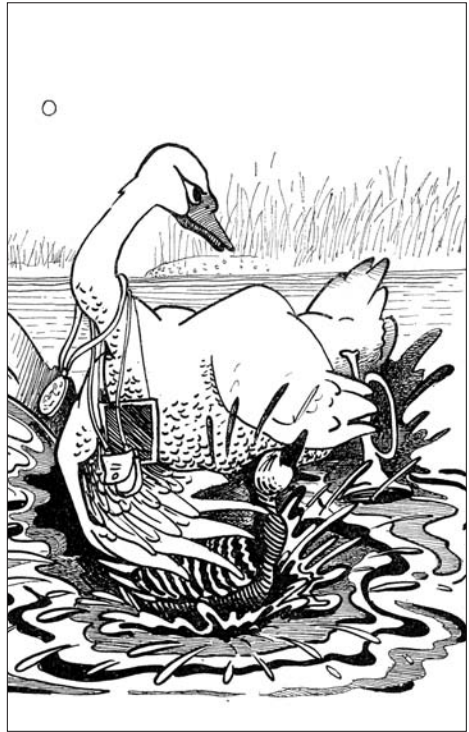
Tudi **Kostja Gatnik** ne ilustrira več veliko. Kot ilustrator je Gatnik izšel iz stripa, poznamo tudi njegove realistično opisne ilustracije v črnobeli risbi. Slikarjevo suvereno obvladanje metjeja je ne glede na zvrst ilustracije enako uspešno.

Ilustracije Marije Lucije Stupica iz knjige *Sodobna pravljica* (Ö. von Horvath), Alenke Sotler, Svetlana Junakovića, Mojce Osojnik, Silvana Omerzuja iz knjige *Cvilimožek* (F. Levstik in J. Stritar) in Ančke Gošnik-Godec

Ilustracije Marija Preglja iz tolminske ljudske pravljice Trije velikani, Lidije Osterc iz knjige Lonček, kuhaj (J. K. Erben), Kostje Gatnika, Božidarja Grabnarja iz knjige Lisica, volk in medved (J. Trdina), Kamile Volčanšek in Marjana Mančka

*Ilustracije Vladimira Lakoviča iz knjige Mladost v džungli (D. G. Mukerdži),
Milana Bizovičarja iz knjige Bobri (J. Jalen)
in Zdravka Papiča iz knjige Labod s trobento (E. B. White)*

*Ilustracija Zvonka Čoha iz slikanice Josipa Vandota Kekec in Bedanec
(Mladinska knjiga, 2001)*

Njegov ilustratorski opus pogosto bogati svež humor. (*Lisjaček v luninem gozdu*, Svetlana Makarovič, Čebelica, 1976; *Čarobni mlinček*, Karelijska narodna pravljica, Čebelica, 1982; *Mrzla reka*, William Judson, Sinji galeb, 1981).

Eki Vogelnik pomeni ilustracija le eno od zvrsti likovnega izražanja. Največ je ilustrirala za mladostnike in ustvarila vrsto črnobelih risb, kjer se včasih v nemirnih potezah črte skrivajo močni ekspresivni poudarki. Tudi v barvnih ilustracijah za majhne otroke je Eka lahko prepričljiva, sveža in neposredna. (*Povestice*, Lev N. Tolstoj, Čebelica, 1975; *Mišek zmagovalec*, Afriška ljudska pravljica, Čebelica, 1978; *Pravljica*, Marjan Rožanc, Sinji galeb, 1985; *Dlan, polna zvezd*, Rafik Schami, Sinji galeb, 1990).

Za ilustratorja **Matjaža Schmidta** je poleg izrazne prilagodljivosti v ilustriranju najrazličnejših vsebin, značilna izredna produktivnost, ki se kaže predvsem v črnobelih risbah, ki vključujejo tudi stripe ter v zgodnjem obdobju tudi pisanje za otroke. Hkrati je avtor v ilustraciji teoretično dobro podkovan; kot tak je bil v letih 1998 in 2000 član mednarodne ilustratorske žirije za Andersenove nagrade. Zato ni čudno, da mu kdaj pa kdaj zmanjka časa za bolj poglobljen ilustratorski izraz. Vendar njegove ilustracije za zgodbo *Čarobni kombi* Marka Simčiča (Čebelica, 2003, v tisku) kažejo zrelo uglašenost avtorjeve profesionalne rutine z iskričo pripovedjo v barvah. (*Kraguljčki*, Ljudmila Prunk - Utva, Čebelica, 1977; *Balon velikan*, Andrej Rozman Roza, Čebelica, 2001; *Goščava in živali*, Rene Guillot, Sinji galeb, 1974; *Vanda*, Vitan Mal, Sinji galeb, 1982; *Ivanina odločitev*, Eliška Harellová, Sinji galeb, 1987).

Daniel Demšar se kot ilustrator enako sproščeno in suvereno izraža z močno poenostavljeno črtno risbo, koloriranimi bogato pripovednimi risbami ali v barvitih ilustracijah, v katere vnaša svoj subtilen slikarski in grafični svet, izražen v ploskovitih kompozicijah in čustveno-čutnem koloritu. (*Mala žaba in žabčki*, Gvido Tartalija, Čebelica, 1989; *Basni*, Arabske ljudske basni, Čebelica, 1991; *Zrnca sonca*, Bina Štampe Žmavc, Čebelica, 1994).

Alenko Sottler označuje enako poglobljen odnos do ilustrirane vsebine za majhne otroke kot za najstnike ali odrasle in enaka izrazna moč v črnobelih risbah kot v barvnih ilustracijah. Za slednje so značilna mokra, mehka barvitost akvarela ali tudi močnejše izražene barvne strukture. Že omenjeno nagrado na Japonskem je slikarka prejela za odličnost ilustratorske izvedbe za *Ure kralja Mina* Bine Štampe Žmavc (Mladinska knjiga, Deteljica, 1996), na BIB-u pa jo je za ilustracije v knjigi *Lena luna* Barbare Gregorič (Mladinska knjiga, Pikapolonica, 1998) izbrala za nagrado otroška žirija. Slikarkino eksperimentiranje z različnimi likovnimi tehnikami ne zabrisuje vsebinske poglobljenosti njenih podob. (*Palčki-pihalčki*, Matej Bor, Čebelica, 1981; *Orel z dvema ženama*, Basen severnoameriških Indijancev, Čebelica, 1993; *Čmrlj in piščalka*, Anja Štefan, Čebelica, 1998; *Mija*, Annie M. G. Schmidt, Sinji galeb, 1996).

Avtorji četrte skupine

Četrto skupino s stripovsko obravnavanimi ilustracijami začnemo z **Acem Mavcem**, ker je pretežni del črnobelih ilustracij za Sinjega galeba oblikoval na način, ki je blizu stripu, za kar se je zavestno odločil, ko je spoznal, da akcijski način ilustriranja zgodb brez natančnih prostorskih opisovanj mladini bolj ustreza. Za njegove zgodnje, še bogato opisne in izrazno realistične ilustracije navajamo knjigo *Črni simbol* A. in E. Johnson (Sinji galeb, 1965). Prehod med natančnejšim

opisovanjem dogajanja in bolj stripovskim načinom je opazen v knjigi Adama Mahdaja *Pozor, črna marela* (Sinji galeb, 1967), medtem ko likovno oblikovanje *Naočnika in Očalnika* Leopolda Suhodolčana (Sinji galeb, 1973) že v celoti spada v Mavčev nov, duhovit, stripovsko obravnavan način ilustriranja, ki ga je slikar z uspehom gojil do svoje smrti leta 1982.

Božo Kos je s svojimi črnobelimi, bolj ali manj stripovskimi ilustracijami med vsemi ilustratorji Sinjega galeba opremil največ knjig. Bolj kvalitetne so njegove zgodnejše ilustracije s številnimi karikiranimi figurami, ko poleg črt uporablja tudi sive in črne ploskve. Vseskozi je avtor dober karikaturist, poln humorja. (*Uhač in njegova družina*, Branka Jurca, Sinji galeb, 1963; *Čudežni pisalni strojček*, Smiljan Rozman, Sinji galeb, 1968; *Počitnice s Sherlockom Holmesom*, Jaroslav Tafel, Sinji galeb, 1984).

Marjan Manček, po izobrazbi zgodovinar in anglist, je kot ilustrator izšel iz stripa in je velik del svoje originalne likovne ustvarjalnosti v črnobeli ali kolorirani humoristični risbi namenil otrokom. Zanje neredko tudi piše zabavna besedila z nevsiljivo vzgojnostjo in s humanističnim sporočilom odraslim. V avtorjevem zelo obsežnem ilustratorskem opusu zavzemajo vidno mesto barvne ilustracije za Čebelice (*Podkovana žaba*, Slovenske basni, Čebelica, 1977; *Tonka Paconka*, Branko Hofman, Čebelica, 1982; *Tujčica Mavčica*, Slovenske ljudske pesmice, Čebelica, 1989; *Uganke*, Oton Župančič, Čebelica, 1990; *Miška iz stripov*, Giani Rodari, Čebelica, 1991; *Enkrat, ko bo očka majhen*, Jože Snoj, Čebelica, 1995; *Banane*, Kajetan Kovič, Čebelica, 1996).

Peta skupina

Zvonka Čoha obravnavamo v peti skupini, čeprav bi ga lahko uvrstili celo v drugo. Odlikuje ga izjemen smisel za humor, jasna risba in nič manj sposobnost slikarskega podajanja zgodb. Njegov obsežen, izviren ilustratorski opus v črnobelih risbah in v živih barvnih ilustracijah z zanj značilnimi karikiranimi figurami je namenjen otrokom in mladini. (*Skrivni dnevnik Jadrana Krta*, Sue Townsend, Sinji galeb, 1987; *Tigrova bolečina*, Chros Donner, Sinji galeb, 1997; *Črvive pesmi*, Andrej Rozman Roza, Čebelica, 1998; *Razbojnik Cefizelj in občinska blagajna*, Fran Milčinski, Čebelica, 2000; *Uganke*, Andrej Rozman Roza, Čebelica, 2002).

Že v uvodu omenjeno **Lilo Prap** zaznamuje morda od vseh naših sodobnih ilustratorjev najbolj inovativen oblikovalski način obravnavanja lastnih besedil za otroke, katerih večina je izšla v zbirki Žlabudron Mladinske knjige (*Male živali*, 1999; *Živalske uspavanke*, 2000; *Zakaj*, 2002; *Živalska abeceda*, 2002), ni pa ilustrirala v zbirkah Čebelica in Sinji galeb.

Tudi **Mojca Osojnik** je zaslovela predvsem z avtorskimi slikanicami, npr. *To je Ernest* (Založba Kres, 1997) in *Hiša, ki bi rada imela sonce* (Mladinska knjiga, 2001). Mojca Osojnik rada kombinira slikanje in kolaž in vnaša v ilustracijo filmsko obravnavanje prizorov ter hoteno nelepe obraze figur in duhovite domislice. Za Čebelico je ilustrirala zgodbico Petra Svetine *O mrožku, ki si ni hotel striči nohtov* (1999). Delo je izvršeno brez vključevanja kolaža, slikarsko, moderno, s filmskim kadriranjem figur v prostoru in hkrati privlačno za majhne otroke.

Na poseben način je sodobno slovensko ilustracijo obogatil **Damijan Stepančič**. V tradiciji zasidrano bogato pripovednost povezuje slikar z modernim likovnim izrazom s filmskimi rezi, s svetlobnimi efekti, posebnimi perspektivami

in z združevanjem več prizorov v različnih ravneh slikarske površine. (*Oblak*, Gudrun Pausewang, Sinji galeb, 1998). Zelo značilne za njegovo barvito in duhovito nizanje prizorov so ilustracije za zgodbo Petra Svetine *Mlečna čokolada in ostale detektivske zgodbe* (Educy, 2003). Morda ob Damijanu Stepančiču lahko spomnimo na knjižno zbirko Knjigožer, ki od leta 1995 na svoj način nadomešča Sinjega galeba z lahkotnejšimi vsebinami, ki jih spremljajo predvsem stripovske in manj zahtevne oblikovalsko obravnavane ilustracije domačih in tujih avtorjev. Vendar se zdi, da Damijan Stepančič tudi z ilustracijami v Knjigožeru ohranja živo vez med tradicionalno ilustracijo in njenimi modernimi oblikovalskimi prijemi (*Klovn iz Strahovskega Dola*, Janja Vidmar, Knjigožer, 1999; *Usodne platnice*, Peter Svetina, Knjigožer, 2001).

Silvan Omerzu je vnesel v slovensko ilustracijo likovni izraz, ki je blizu otroški ustvarjalnosti in od daleč spominja na ilustracije Lucy Cousins (npr. *Minkina kratkočasnica*, Mladinska knjiga, 2002). Pogosto frontalno postavljeni liki oseb, živali in predmetov v močnih črnih obrobah in živi barvitosti so sorodni njegovim lutkam, saj je Silvan Omerzu morda v prvi vrsti lutkar (v Pragi je študiral lutkarstvo), ki se veliko ukvarja tudi z ilustracijo, grafiko in oblikovanjem gline. Prisrčno otroškost spremlja v njegovem delu izviren humor. (*Cvilimožek*, Fran Levstik in Josip Stritar, Čebelica, 1999; *Počesane rime*, Slavko Jug, Čebelica, 2000).

Ana Košir in **Maša Kozjek** učinkovito povezujeta ilustratorsko tradicijo z modernejšim oblikovanjem, v katerem je čutiti vpliv filma in elektronskih medijev. Obe ilustrirata predvsem za majhne otroke in uporabljata živo barvitost, vsaka na svoj način. Za Ano Košir navajamo Čebelice: *Zavesa Lužnikove tete*, Virginia Woolf, 1996; *Oto in Oto in Maruša*, Feri Lainšček, 1997; *Kam kaka sonce*, Zvezdana Majhen, 2001. Maša Kozjek je za Čebelico ilustrirala *Hudo mravljico* Branka Rudolfa (1998). Posebno odmevna je bila njena interpretacija *Mačjega sejma* Kajetana Koviča (Mladinska knjiga, Velike slikanice, 1999), kjer se je mojstrsko prilagodila Jelki Reichman oz. njenim ilustracijam za Mačka Murija. Samostojen ilustratorski izraz je pokazala v Veliki slikanici Mladinske knjige iz leta 2001 *Lestev in sirček* Miroslava Košute. V njej prevladuje rdeče-rumeni kolorit in se pojavljajo zanimivi krajinski opisi, v katerih je avtorica uporabila različne perspektive in v dogajanje pritegnila tudi značilnosti kraških hiš.

Svjetlan Junaković, akademski kipar iz Zagreba, ilustrira tudi za najuglednejše evropske založniške hiše. S tem, da ga je Mladinska knjiga vključila med svoje sodelavce, je napravila dober korak v smeri odpiranja slovenskega ilustratorskega prostora. Junakovićevo ilustracijo odlikuje obsežno slikarsko znanje z veliko barvno občutljivostjo in plastično oblikovanje figur. Z razmeščanjem figur po prostoru in s kontrastiranjem majhnih figur z velikimi ilustrator v dinamičnih kompozicijah stopnjuje napetost pravljичnega dogajanja, pogosto obogateneza z rafiniranim humorjem. Podobno kot v slikarskih ilustracijah je avtor učinkovit v risbah z barvnimi svinčniki, ki spominjajo na otroško risbo (*O gumbku, ki je plezal*, Toby Speed, Čebelica, 1995; *Pismonoša Hubert*, Bina Štampe Žmavc, Čebelica, 1998; *Kako se kuha mula*, Damjana Kenda Hussu, Čebelica, 2002). Za zdaj ni zaznati, da bi Junaković vplival na slovenske ilustratorje, razen morda na poseben način na Zvonka Čoha v njegovem kombiniranju klasičnega slikarskega obravnavanja krajinskih prizorov s smešnimi karikiranimi figurami, npr. pri ilustriranju Vandotovega Kekca.

Težko je zaključiti pisanje o slovenski ilustraciji, ne da bi omenili **Dušana Muca** (r. 1952 v Ljubljani, diplomiral na Akademiji uporabnih umetnosti v Beogradu), čeprav ni ilustriral za Čebelico in Sinjega galeba. Za njegovo rafinirano miniaturno slikarstvo bi v slovenskem prostoru težko našli primerjavo. Njegove podobe so nežne in krhke, polne neulovljive skrivnosti (*Pravljica o zlatem petelinčku*, A. S. Puškin, Mladinska knjiga, 1994; *Bohinjske pravljice*, izbrala Marija Cvetek, Ljubljana, ZDSLU, 1999).

Omenili smo že, da izbor v članku obravnavanih avtorjev zadeva predvsem ilustratorje pri Čebelici in Sinjem galebu. Pri tem ne dvomimo, da številni drugi avtorji prav tako prispevajo pomemben kamenček v pester mozaik slovenske ilustracije. Skušali smo izpostaviti tiste posameznike, ki vnašajo vanjo največ novosti ali/in jih odlikuje posebna tehnična dovršenost. Obsežna snov je lahko povzročila izpad koga po nesreči, ali zato, ker Študijski oddelek Pionirske knjižnice v Ljubljani morda ne razpolaga s prav vsemi knjigami, ki so v petdesetih letih izšle v Sinjem galebu in Čebelici. Za zaključek želimo opogumiti vse, ki se ukvarjajo z ilustriranjem otrokom namenjenih knjig, da po najboljših močeh nadaljujejo s svojim ustvarjalnim delom in z njim še naprej razvijajo tudi likovno občutljivost mladih bralcev.

V 50-ih letih se je tako kot na vseh drugih področjih tudi na področju ilustracije marsikaj spremenilo. Izrazita prevlada vizualnega dojemanja sveta, ki smo ji priča že dlje časa, ima poleg nespornih dobrih lastnosti tudi slabosti. Zdi se, da ob vse vrste elektronskih medijih postajamo vse manj občutljivi za »tihe« podobe, podobno kot izgubljammo senzibilnost za tihe, globoke zvoke. Vendar kolesa časa ne moremo in ne želimo obrniti nazaj. Generacije, ki danes segajo po otroških knjigah, so drugačne od svojih staršev in starih staršev. Zato je prav, da se med ilustratorji uveljavlja mladi rod s sodobnim okusom. Verjamemo pa, da je enako prav, da ostaja med nami vsaj nekaj »dobrih starih mojstrov«, ki lahko pomagajo premoščati prehod med generacijami.

Naša razprava kaže, da je predvsem Sinji galeb gojil črnobelo risbo različnih izrazov in v začetnem obdobju tudi več grafičnih tehnik. Njihovi avtorji se verjetno takrat niso veliko spraševali o dojemljivosti otrok za njihovo likovno govorico. Danes, ko veliko govorimo o otrokovih pravicah, se lahko zgodi, da zapademo v drugo skrajnost, ko se bodo ilustratorji skušali preveč prilagoditi otrokom. Nekritično upoštevanje njihovih želja in zahtev lahko pripelje do stereotipne ilustracije, otroke pa krni v njihovem razvoju. Navsezadnje nas vzgojna problematika mladih uči, da je iskanje ravnovesja med željami otrok oziroma mladine in tem, kar bi jim radi ponudili odrasli, temeljnega pomena za razvoj človeške družbe. Pri tem je razvijanje likovne občutljivosti in znanja pri mladih morda pomembnejše, kot si mislimo.

V Čebelicah najdemo v ilustracijah več posluha za majhne otroke, a občasno tudi več nihanja v njihovi kvaliteti, čeprav so med njimi tudi pravi ilustratorski dragulji.

V Sinjem galebu se je predvsem konec 60., v 70. in v 80. letih uveljavila vrsta odličnih oblikovalcev platnic. Danes premoremo oblikovalskega znanja neprimerno več kot pred desetletji, enako velja tudi za tehnične zmogljivosti tiskarn za reproduciranje slikovnega gradiva. Imamo pa danes manj denarja za ilustriranje knjig. V stiski si Založba Mladinska knjiga kot nosilka obeh zbirk pomaga tako, da se v Sinjem galebu v zadnjem času osredotoča le na oblikovanje naslovnice,

bodisi z ilustracijo ali s fotografijo (v 70. letih je bilo dosti knjig Sinjega galeba brez ilustracij), Čebelice pa postajajo ob barvitih ilustracijah in živahnem oblikovanju naslovnice vse bolj vabljuje in z večjim formatom in trdimi platnicami vse bolj podobne »pravim« slikanicam.

Če drži, da je človek v stiski zmožen ustvariti več kot v lagodnem stanju, potem si želimo, da bi se težave naših založnikov mladinske literature zmanjšale na znosno mero, ljudje v njih pa ohranili in še pomnožili ustvarjalne moči za delo.

Viri

Pregled knjig knjižne zbirke Sinji galeb. Ljubljana: Mladinska knjiga (od 1952 do 2001).

Pregled knjig knjižne zbirke Čebelica. Ljubljana: Mladinska knjiga (od 1953 do 2002).

Katalogi slovenskih bienalov ilustracije (1993, 1995, 1997, 1999, 2001/2002).

Katalogi BIB (Bienale ilustracij v Bratislavi), (1997, 1999, 2001).

Katalogi Fiera del Libro per Ragazzi (Sejem knjig za otroke v Bologni), (1999, 2000, 2001, 2002, 2003).

Špelca Čopič in Marijan Tršar, 1976: *Slovenska slikanica in knjižna ilustracija za mladino 1945–1975*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Otrok in knjiga, Maribor (članki Maruše Avguštin v št. 52, 55, 56).

Child's First Books. New York: The H. W. Wilson Company, 1973 (Donnarae MacCann – Olga Richard).

Summary

SYMPOSIUM »SLOVENE CHILDREN'S BOOK COLLECTIONS«

The publishing house Mladinska knjiga in Ljubljana has been publishing distinguished and much read book collections »Čebelica« and »Sinji galeb« for 50 years. The articles treat the previous jubilee collections from genre-formal, motif-thematic, receptive and artistic point of view. They both present the children's book collections having the longest publishing period in Slovenia. The collection »Sinji galeb« has not only published a relatively big part of original Slovene prose texts, today all being canon texts, but includes translated representative stories from almost all European countries, including Russian, the USA, Canada, Asia, The South America, Africa and Australia as well.

The collection »Čebelica« has been the first systematically edited picture book collection in Slovenia. It includes as original Slovene literary texts as the translations of prominent European and world children's productions. Both collections have been illustrated.